

Sygn. akt I ACa 632/15

Sygn. akt I ACz 788/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 września 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Elżbieta Borowska
Sędziowie	:	SA Elżbieta Kuczyńska SO del. Grażyna Wołosowicz (spr.)
Protokolant	:	Sylwia Radek - Łuksza

po rozpoznaniu w dniu 4 września 2015 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa **B. S.**

przeciwko (...) **w W. i (...) w B.**

o ustalenie

na skutek apelacji powoda i zażalenia pozwanego (...) w W.

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku

z dnia 28 kwietnia 2015 r. sygn. akt I C 174/15

I. zmienia zaskarżony wyrok:

- 1) **w punkcie I w ten sposób, że ustala, iż B. S. jest członkiem (...) w B. i tym samym członkiem stowarzyszonym w (...);**
- 2) **w punkcie II w ten sposób, że zasądza solidarnie od pozwanych (...)w B. i (...) w W. na rzecz powoda B. S. kwotę 797 (siedemset dziewięćdziesiąt siedem) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;**
- 3) **w punkcie III w ten sposób, że nakazuje pobrać solidarnie od pozwanych (...)w W. i (...) w B. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Białymstoku kwotę 343 (trzysta czterdzieści trzy) złote tytułem brakujących kosztów sądowych;**

II. oddala zażalenie;

III. zasądza solidarnie od pozwanych (...) w W. i (...) w B. na rzecz powoda B. S. kwotę 735 złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

UZASADNIENIE

Powód B. S. po ostatecznym sprecyzowaniu stanowiska w sprawie domagał się ustalenia, iż jest członkiem (...)w B. i tym samym członkiem stowarzyszonym w (...). Uzasadniając żądanie pozwu wskazywał, że uchwała wykluczająca go z koła łowieckiego była oparta na nieistniejących przyczynach wykluczenia.

Pozwani (...) w W. oraz (...)w B. wnosili o oddalenie powództwa oraz obciążenie powoda kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 28 stycznia 2014 roku Sąd Okręgowy w Białymstoku: uchylił uchwały Walnego Zgromadzenia Członków (...)w B. z dnia 22 kwietnia 2012 roku i (...) Zarządu Okręgowego w B. z dnia 29 maja 2012 roku w przedmiocie wykluczenia powoda B. S. z członków (...) w B. (punkt I.), zasądził od pozwanych na rzecz powoda kwoty po 653,50 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu od każdego z nich, w tym kwoty po 188,50 złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego(punkt II.) oraz nakazał pobrać od każdego z pozwanych na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Białymstoku kwoty po 471,50 złotych tytułem brakujących kosztów sądowych (punkt III.) /k. 388 akt/.

Na skutek apelacji obu pozwanych od ww. wyroku Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 18 grudnia 2014 roku uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Białymstoku, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej /k. 439 akt/.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy w Białymstoku wyrokiem z dnia 28 kwietnia 2015 roku: oddalił powództwo (punkt I.), zasądził od powoda na rzecz każdego z pozwanych zwrot kosztów zastępstwa procesowego w kwocie po 197 złotych (punkt II.), nakazał pobrać od powoda na rzecz Skarbu Państwa kwotę 943 złote tytułem brakujących kosztów sądowych (punkt III.), zasądził od powoda B. S. na rzecz pozwanego (...) w W. kwotę 135 złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego za instancję odwoławczą (punkt IV.).

Z ustaleń poczynionych przez Sąd Okręgowy wynikało, że powód był członkiem (...) od 21 października 1986r. (k. 288). Od początku 2011r. relacje powoda z członkami K., w tym z zarządem stały się napięte z uwagi na szereg zarzutów jakie powód kierował w stronę członków(...)oraz J. G.. Powód zarzucał im wykonywanie polowań i pozyskiwanie zwierzyny w rewirach już wcześniej zajętych przez innych kolegów, w trakcie ich przebywania na łowiskach powodując tym zagrożenie dla życia i zdrowia, zaś członkom zarządu, w szczególności łowczemu koła M. S., zarzucił szereg nieprawidłowości w działaniach kierując pisma do organów związku, w tym Okręgowego Rzecznika Dyscyplinarnego, Zarządu Okręgowego czy inicjując kontrolę z Głównej Komisji Rewizyjnej (k. 302).W dniach 28 sierpnia 2011r. i 12 lipca 2011r. powód wystosował do Okręgowego Rzecznika Dyscyplinarnego (...) dwie skargi z dotyczące szeregu nieprawidłowości w prowadzeniu dokumentacji łowieckiej przez Zarząd (...)w B. m. in. nie wpisywania do książki ewidencji pobytu myśliwych na polowaniach dewizowych przez ostatnie trzy lata, wpisywanie do odstrzałów kaczek, w obwodach w których ich nie ujęto, niewłaściwe prowadzenie dokumentacji w postaci protokołów zebrań Zarządu Koła (k. 274). W dniu 5 września 2011r. rzecznik Dyscyplinary (...) w B. sformułował wniosek oskarżycielski wobec powoda oskarżając go o branie udziału w polowaniach w okresie od 14.12.2010-29.03.2011r. bez ważnego pozwolenia oraz pozyskanie kilku dzików bez ważnego upoważnienia (k. 13-15). Orzeczeniem z dnia 25 listopada 2011r. powód został ukarany przez Okręgowy Sąd Łowiecki za ww. przewinienia na karę 15 miesięcy zawieszenia w prawach członka (k. 273). Powód informował o nieprawidłowościach w zakresie prowadzenia ksiąg wyjść w obwodach łowieckich, udzielenie pozwoleń na odstrzał kaczek mimo nieujęcia ich w planie pozyskania również pozostałych członków koła kierując do nich pismo z dnia 24 października 2011r. (k. 38-40).Na posiedzeniu Zarządu koła w dniu 8 lutego 2012r. Zarząd podjął uchwałę o postawienie wniosku do Walnego Zgromadzenia o wykluczenie B. S. z K. i umieszczenie tego punktu w porządku obrad w dniu 22 kwietnia 2012r. (k. 19-20). Podczas Walnego Zgromadzenia 22 kwietnia 2012r. podjęto uchwałę nr 2/12 wykluczającą z (...) powoda B. S.. Zarzucono mu permanentnie nieprzestrzeganie Statutu (...)

poprzez rażące naruszenie zasad współżycia koleżeńskiego przejawiające się w bezpodstawnym oczernianiu kolegów przez nieprawdziwe donosy, bezpodstawne oskarżenia i próbę dyskredytacji Zarządu przez pisanie kłamliwych i niemających prawdy donosów do Zarządu Okręgowego, Rzecznika Dyscyplinarnego i Zarządu głównego (...), brak elementarnych zasad koleżeństwa przez pisanie i rozesłanie do części kolegów pisma oskarżającego członków Zarządu K., które to informacje nie zostały potwierdzone przez Okręgowego Rzecznika Dyscyplinarnego (k. 17).

Z dalszych ustaleń Sądu Okręgowego wynikało, że od uchwały tej powód odwołał się. Uchwałą z dnia 29 maja 2012r. Zarząd Okręgowy odwołania powoda jednak nie uwzględnił, wskazując na brak uchybień w przeprowadzonej przez Walne Zgromadzenie procedurze (k. 18). Wskazał, że stan faktyczny oparł na podstawie powołanych i znajdujących się w aktach sprawy dokumentów dopuszczonych w charakterze dowodu, które uznał za autentyczne i wiarygodne. Wywodził, że ich treść i forma nie budziły zastrzeżeń i wątpliwości uczestników postępowania, nie ujawniły się też takie okoliczności, które należałoby brać pod uwagę z urzędu, a które podważałyby wiarygodność tych dowodów i godziły w ich moc dowodową od strony materialnej czy formalnej. Sąd I instancji wskazał, że obdarzył walorem wiarygodności zeznania świadków M. O. (k. 216-217), S. P. (k. 217), M. S. (k. 219) jako korespondujące z materiałem dowodowym. Zeznania świadków A. G. oraz J. G. (k. 217-218) ocenił mając na uwadze istniejący konflikt pomiędzy powodem a świadkami rzutu na treść ich zeznań. Sąd Okręgowy stwierdził ponadto, że nie miał zastrzeżeń do zeznań W. K. oraz J. K. (k. 218) jakkolwiek w kwestiach, w których różniły się one z treścią zebranych w sprawie dokumentów Sąd opierał się na dokumentach.

Następnie Sąd I instancji wyjaśnił, że stosownie do treści przepisu art. 33 ust. 6 z dnia 13 października 1995r. Prawo Łowieckie (jedn. tekst: Dz. U. z 2005r. Nr 127, poz. 1066 ze zm.) w sprawach nabycia i utraty członkostwa w (...) oraz utraty członkostwa w kole łowieckim zainteresowany może po wyczerpaniu postępowania wewnątrzorganizacyjnego – dochodzić obrony swoich praw na drodze sądowej. Przepis nie określa jakie roszczenie w takiej sytuacji przysługuje zainteresowanemu. Wskazuje jedynie na dopuszczalność drogi sądowej w sprawach nabycia lub utraty członkostwa w (...) lub (...) co sprawia, że otwiera mu się droga do poszukiwania ochrony członkostwa. Wskazał, że w niniejszej sprawie powód poszukiwał ochrony swego członkostwa w kole łowieckim w drodze powództwa o ustalenie istnienia stosunku członkostwa, na podstawie art. 33 ust. 6 Prawa Łowieckiego w zw. z art. 189 k.p.c. Podstawowym warunkiem rozpoznania takiego roszczenia jest wykazanie interesu prawnego w jego dochodzeniu. Stwierdził, że w niniejszej sprawie trudno było uznać, iż istniała jakkolwiek niepewność prawa powoda w zakresie jego członkostwa w (...). W ocenie Sądu Okręgowego sytuacja ta była klarowna, bowiem na podstawie uchwały nr 2/12 Walnego Zgromadzenia 22 kwietnia 2012r, utrzymanej następnie w mocy uchwałą z dnia 29 maja 2012r. przez Zarząd Okręgowy powód został wykluczony z członkostwa w (...). Podkreślał, że wyrok w procesie o ustalenie, wydany na podstawie przepisu art. 189 k.p.c., może mieć wyłącznie charakter deklaracyjny, to znaczy może jedynie stwierdzać istniejący już obiektywnie stan praw i stosunków prawnych. W żadnym natomiast razie powództwo o ustalenie nie może zmierzać do ukształtowania na nowo stosunków prawnych między stronami procesu, w tym również do zniweczenia (uchylenia) skutków czynności prawnych dokonanych z ich udziałem (por. np. E. Warzocha, "Ustalenie stosunku prawnego lub prawa w sądowym postępowaniu cywilnym", Wyd. Prawnicze, W-wa 1982, str. 120-126, B. Czech, w: Kodeks postępowania cywilnego, Komentarz pod red. K. Piaseckiego, Wyd. C.H.Beck, W-wa 2006, tom I, str. 826, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 sierpnia 1998 r. w spr. III CZP 30/98, Prokuratura i Prawo, nr 11-12 z 1998 r., str. 43 itp.). Ponadto wystąpienie z roszczeniem o ustalenie istnienia stosunku członkostwa w kole łowieckim przy istnieniu uchwały wykluczającej musiało by się opierać na założeniu, że uchwały, bezzasadnie wykluczające z członkostwa w tym zrzeszeniu, są od początku bezwzględnie nieważne (art. 58 k.c.) bądź nieistniejące. Wskazywał, że dla przyjęcia takiego założenia brak jest jakichkolwiek podstaw zarówno w przepisach prawa, jak i postanowieniach Statutu. Ponadto, przy przyjęciu braku ex tunc skutków prawnych tego rodzaju uchwał, zbędne byłoby stawianie przez ustawodawcę wymogu wyczerpania, przed wystąpieniem przez wykluczonego członka do sądu, drogi postępowania wewnątrzorganizacyjnego, zaś o skutkach postępowania wewnątrzorganizacyjnego w przedmiocie wykluczenia rozstrzygają wprost postanowienia Statutu, stosownie do § 172 ust. 8 Statutu uchwały podjęte przez organy odwoławcze w trybie wewnątrzorganizacyjnym są prawomocne. Oznacza to, że oddalenie w trybie wewnątrzorganizacyjnym odwołania od uchwały wykluczającej z grona członków koła skutkuje prawomocną utratą członkostwa aż do czasu skutecznego wzruszenia tych decyzji w drodze konstytutywnego wyroku sądowego.

W ocenie Sądu Okręgowego prowadziło to do wniosku, że właściwą formą dochodzenia przed sądem przez członka wykluczonego koła łowieckiego roszczeń, o jakich mowa w art. 33 pkt 6 prawa łowieckiego, było zgłoszenie żądania uchylenia uchwały w przedmiocie wykluczenia (podobnie: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2007 r. w spr. II CSK 100/07, OSNC-ZD, nr 2 z 2008 r., poz. 37). Nie ma przy tym znaczenia, że przepisy prawa łowieckiego nie przewidują *expressis verbis* tego rodzaju roszczenia. Zatem powód miał możliwość poszukiwania ochrony w drodze powództwa o ukształtowanie (o uchylenie uchwały o wykluczeniu go z koła), które to roszczenie jest dalej idące niż roszczenie oparte na przepisie art. 189 k.p.c. Oddaleniu podlegało roszczenie w stosunku do (...) bowiem powód nie został pozbawiony członkostwa w zrzeszeniu, a jedynie członkostwa w kole. Hipotetycznie nawet zakładając, iż powód miałby od razu interes prawny w wystąpieniu z powództwem o ustalenie (co Sąd Okręgowy kwestionował) oparty na ingerencji uchwały w sferę jego praw i obowiązków członkowskich wskazywał, że musiałby jednocześnie wykazać bezprawność działań stowarzyszenia skutkujących nieważnością podjętej uchwały lub też jej nieistnieniu. Przy czym samo poczucie krzywdy i subiektywne przekonanie o wadliwości wykluczenia nie może być tożsame z interesem prawnym w rozumieniu przepisu art. 189 k.p.c. Powód przesłanek takich nie wskazał. Nie kwestionował on kwestii formalnych związanych z podjęciem uchwały, co mogłoby skutkować uznaniem jej za nieistniejącą, nie wskazał również na naruszenia statutu, które prowadziłyby do uznania uchwały za nieważną.

Sąd I instancji stwierdzał dalej, że Statut (...) uchwalony uchwałą z dnia 2 lipca 2005 r. XXI Krajowego Zjazdu Delegatów (...), obowiązujący od dnia 1 stycznia 2006 r. reguluje sytuację utraty członkostwa w kole poprzez skreślenie z listy członków lub wykluczenie z koła. Może to nastąpić w przypadkach wskazanych w § 44 ust. 1 punkt 1 i 2, tj. w przypadku nieprzestrzegania prawa łowieckiego, statutu bądź uporczywego uchylania się od wykonywania obowiązków nałożonych przez uprawnione organy koła (pkt 1), bądź gdy członek koła rażąco narusza zasady współzycia koleżeńskigo, dobre obyczaje bądź zasady etyki i tradycji łowieckiej (pkt 2). Wskazywał, że u podstaw wykluczenia powoda leży przesłanki określone w punkcie 2 i 1 ust. 1 § 44 Statutu. W materiale dowodowym zabranym w sprawie znalazły potwierdzenie działania powoda polegające na pisaniu skarg oraz inicjowaniu postępowań kontrolnych, które nie doprowadziły do stwierdzenia żadnych nieprawidłowości w działaniu (...). Potwierdziła się również okoliczność kierowania przez powoda pisma do innych członków koła o charakterze krytycznym wobec władz koła. Powód w wyniku tych działań utracił zaufanie członków koła, co obrazuje wynik głosowania nad uchwałą o jego wykluczeniu, gdzie za wykluczeniem powoda opowiedziało się 33 członków, 7 przeciw i 3 się wstrzymało. Doszło zatem do napiętej sytuacji, w której powód podejmował działania negatywnie oddziaływujące na wizerunek koła łowieckiego, którego był członkiem. Działania takie w ocenie Sądu Okręgowego mieściły się we wskazanych zarówno w statucie, jak i uzasadnieniu uchwały podstawach wykluczenia powoda jako naruszenie zasad współzycia koleżeńskigo. Nie bez znaczenia był także fakt, iż powód zarzucając niewłaściwe zachowanie kolegom sam nie uchronił się od podejmowania działań niezgodnych ze statutem, co wskazuje orzeczenie z dnia 25 listopada 2011r. mocą którego powód został ukarany przez Okręgowy Sąd Łowiecki za ww. przewinienia na karę 15 miesięcy zawieszenia w prawach członka (k. 273), od którego powód się nie odwołał. Okoliczności te wskazują, iż istniejący pomiędzy powodem a pozostałymi członkami koła konflikt doprowadził do działań powoda niezrozumiałych dla pozostałych członków koła, godzących w wizerunek koła, co doprowadziło do utraty zaufania, które jest kwestią zasadniczą w przypadku zrzeszenia w kole łowieckim. Członkowie koła dysponując bronią muszą bowiem mieć do siebie bezgraniczne zaufanie. Zatem nie sposób uznać, iż zastosowany względem powoda środek w postaci wykluczenia z członkostwa w kole jest nieadekwatny do jego działań. Nie uniemożliwia on powodowi wykonywania jego pasji w postaci polowania, bowiem powód nadal pozostaje członkiem (...). Zgodnie zaś z § 10 pkt 4 statutu (...) osoby fizyczne - członkowie Zrzeszenia - mają prawo do wykonywania polowania. § 6 ust. 1 pkt 1 wskazuje zaś, że członkami Zrzeszenia są: osoby fizyczne - spełniające warunki wymienione w § 7 ust. 1, członkowie kół łowieckich, nie zrzeszone w kołach łowieckich, zwane dalej członkami niestowarzyszonymi. Powód może nadto stracić się o członkostwo w innych kołach łowieckich. Zatem jedynie brak przynależności do (...) wiąże się z negatywnymi konsekwencjami dla jednostek w postaci niemożności wykonywania określonych praw. Ustawowa wyłączność, jaką posiada zrzeszenie w zakresie prowadzenia określonej działalności w postaci gospodarki łowieckiej oraz w zakresie dopuszczalności do wykonywania polowania (por. art. 42 ust. 1 prawa łowieckiego), uzasadnia kwalifikowanie go, jako ustanowionego z woli ustawodawcy przymusowego zrzeszenia osób zainteresowanych wykonywaniem polowania oraz partycypowaniem w wykonywaniu zadań związanych z szeroko

pojętym administrowaniem sprawami łowiectwa. Przy czym w ocenie Sądu Okręgowego, w ramach konieczności zrzeszenia dającego możliwość polowań nie można wykluczyć samorządności i samodzielności (...) w zakresie dobierania sobie członków, bowiem podstawą tego doboru jest nie tylko koleżeństwo, ale przede wszystkim zaufanie.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy na mocy art. 33 ust. 6 Prawa Łowieckiego w zw. z art. 189 k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach orzekł na mocy art. 98 k.p.c. zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 28 kwietnia 2015 roku złożył powód B. S., który zaskarżył ww. wyrok w całości, zarzucając mu:

I. naruszenie prawa materialnego, a mianowicie:

1. **art. 33 ust. 6 ustawy Prawo łowieckie w zw. z art. 189 k.p.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie skutkujące uniemożliwieniem obrony powodowi swoich praw przed Sądem przyjęcie, że w sprawie trudno jest uznać, iż istniała jakakolwiek niepewność prawa powoda w zakresie jego członkostwa w(...) i przysługuje mu roszczenie dalej idące o uchylenie uchwał, podczas gdy w sprawie „członkowskiej” niewątpliwie zachodzi niepewność dla „wykluczonego” powoda legitymizująca jego interes prawny, tym bardziej, że nie może na innej drodze osiągnąć w pełni ochrony swoich praw, przedstawionych zarzutów nie można mu przypisać ani nie zaistniały przesłanki do wykluczenia na co zwrócił uwagę rozpoznający sprawę niniejszą Sąd Apelacyjny w Białymstoku w wytycznych zawartych w pisemnym uzasadnieniu wyroku z dnia 18 grudnia 2014 r. pod sygn. akt I A Ca 513/14, którymi związany był Sąd Okręgowy orzekający w sprawie niniejszej,**

2. **art. 33 ust 6 ustawy Prawo Łowieckie poprzez niewłaściwe zastosowanie polegające na uznaniu, że właściwą formą dochodzenia przed sądem roszczeń przez członka wykluczonego z koła łowieckiego jest zgłoszenie żądania uchylenia uchwały w przedmiocie wykluczenia, podczas gdy analizując treść przepisów Kodeksu cywilnego, ustawy Prawo Łowieckie oraz prawo o Stowarzyszeniach nie sposób znaleźć materialno prawnej podstawy dla roszczenia o uchylenie uchwał po stronie członka stowarzyszenia dla ochrony jego jednostkowego interesu, co podkreślił Sąd Apelacyjny w Białymstoku w wytycznych zawartych w pisemnym uzasadnieniu wyroku z dnia 18 grudnia 2014 roku w sprawie pod sygn. akt I A Ca 513/14, którymi to wytycznymi związany był Sąd Okręgowy w sprawie niniejszej,**

3. **art. 189 k.p.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że powód w sprawie o ustalenie musiałby jednocześnie wykazać bezprawność działań stowarzyszenia skutkujących nieważnością podjętej uchwały lub też jej nieistnieniu, podczas gdy przesłankami powództwa o ustalenie stosunku prawnego jest istnienie interesu powoda, który dąży do ochrony swoich praw przed sądem, w sprawie zaś dotyczącej utraty członkostwa interes prawny przejawia się w niepewności w zakresie istnienia stosunku członkostwa bowiem sąd powszechny władny jest ocenić czy istniały przesłanki do wykluczenia, w tym czy można powodowi przypisać zarzucane przewinienia, a także czy zastosowana wobec członka zrzeszenia kara wykluczenia była adekwatna do stwierdzonych przewinień,**

4. **§ 44 ust. 1 pkt. 2 poprzez błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że podejmowanie legalnych działań przez powoda polegających na informowaniu organów (...) o dostrzeżonych nieprawidłowościach oraz uzasadniona krytyka dostrzeżonych nieprawidłowości stanowi naruszenie w sposób rażący zasad koleżeństwa prowadzi do wniosku, że działania takie oraz uzasadniona krytyka stanowią legalną formę aktywności członka i nie mogą stanowić podstawy do wykluczenia ze zrzeszenia, w szczególności, że zgłaszane przez powoda nieprawidłowości były uzasadnione i potwierdziły się, a na podstawie § 40 pkt. 2 Statutu każdy członek ma prawo oceniać**

działalność koła oraz zgłaszać odpowiednie wnioski do organów koła, co nie stanowi rażącego naruszenia zasad współżycia koleżeńskiego;

II. naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie:

1. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów mającej wpływ na wynik sprawy, polegające na dokonaniu pobieżnej i nie wszechstronnej oceny materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, w sposób sprzeczny z zasadami logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego, poprzez dowolne przyjęcie, iż:

a. od początku 2011 roku relacje powoda z członkami pozwanego K., w tym zarządem stały się napięte z uwagi na szereg zarzutów jakie powód niezasadnie kierował w stronę członków(...) bez wskazania przez Sąd pierwszej instancji o jaki szereg zarzutów chodzi oraz z którymi członkami koła łowieckiego stosunki powoda były napięte, co prowadzi do wniosku iż takie ogólne ustalenie jest dowolne i nieoparte konkretnymi dowodami, tym bardziej, że Sąd nie wskazał co stanowiło podstawę do poczynienia przez Sąd tak nieokreślonych ustaleń,

b. powód niesłusznie zarzucał A. G. i J. G. wykonywanie polowania i pozyskania zwierzyny w rewirach wcześniej zajętych przez innych kolegów w trakcie ich przebywania na łowisku, podczas gdy osoby te przyznały, iż w tym czasie przebywały w łowisku wcześniej zajętym przez innych myśliwych i potwierdziły powodowi przez telefon, że były na łowisku i oddały 7 strzałów (k. 217 czas: 01:46:02), co potwierdził także świadek J. K. (k. 218 czas: 02:00:00 i dalej) i sporządził na tę okoliczność pisemne oświadczenie, zaś świadek S. P. (k.217, czas: 01:29:02) oraz świadek W. K. (k. 218, czas 01:51:01) potwierdzili, że w związku z tym incydentem doszło do stworzenia sytuacji zagrożenia życia, na co wskazywał także świadek M. S. (k. 219, czas: 02:30:07), co prowadzi do wniosku, że działania powoda, który wnosił o podjęcie działań mających na celu wyeliminowanie w przyszłości tak niebezpiecznych sytuacji były zasadne i konieczne,

c. powód niesłusznie zarzucił M. S. szereg nieprawidłowości w działaniach kierując pisma do organów związku, czy inicjując kontrolę, podczas gdy Sąd nie wskazał o jaki szereg nieprawidłowości chodzi przez co trudno jest się odnieść do tak ogólnego sformułowania, tym bardziej, że Sąd pierwszej instancji niezasadnie pominął fakt, że podjęte postępowanie kontrolne w tym zakresie przez odpowiednie władze i struktury wykazały nieprawidłowości, na które wskazywał powód w pismach kierowanych do odpowiednich władz i organów w zakresie zagospodarowania tusz pozyskanej zwierzyny pobieranej na własny użytek,

d. zeznania świadka M. O. zasługują na walor wiarygodności i jednocześnie pominięcie tych zeznań w części w jakiej świadek przyznał, iż na powoda nie wpływały żadne skargi o naruszenie zasad koleżeństwa od innych kolegów (k. 216, czas: 01.20.15) i nie przypomniał sobie, aby powód kiedykolwiek obrażał kolegów (k. 217, czas: 01.27.47),

e. powód nie został pozbawiony członkostwa w (...), podczas gdy w związku z utratą statusu członka koła łowieckiego automatycznie stał się członkiem niestowarzyszonym w (...) i jego roszczenie choć bazuje na kwestionowaniu uchwał organów pozwanego koła łowieckiego narusza interes prawny również co do statutu w (...),

f. powód w związku z krytyką władz koła utracił zaufanie członków koła, co obrazuje wynik głosowania, podczas gdy zarzucanych w uchwale uchyleń nie można przypisać powodowi wobec czego wynik głosowania nie może stanowić o utracie zaufania bowiem władze pozwanego koła nie przedstawiły w sposób rzetelny wyników przeprowadzonych kontroli w zakresie stwierdzonych nieprawidłowości o których informował B. S., a ponadto o treści uchwały o wykluczeniu powoda z

pozwanego koła łowieckiego nie wynika, aby przyczyną wykluczenia była utrata zaufania, która nadto nie może stanowić podstawy wykluczenia, gdyż nie jest przewidziana przepisami prawa;

2. art. 233 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej oceny dowodów i przyjęcie, iż inicjowane przez powoda postępowania kontrolne nie doprowadziły do stwierdzenia żadnych nieprawidłowości w działaniach (...), podczas gdy;

a. jak wynika z dokumentu sporządzonego przez Okręgowego Rzecznika Dyscyplinarnego przy (...) już ze wstępnych ustaleń i udostępnień części dokumentów przez Zarząd pozwanego koła nieprawidłowości wskazywane przez powoda potwierdziły się (k. 238), m. in. podjęta uchwała Zarządu w sprawie prowadzenia ksiąg ewidencji pobytu myśliwych „dewizowych” była sprzeczna z § 23 ust. 1 regulaminu polowań, kolejno wiele wątpliwości Rzecznika Dyscyplinarnego budził także protokół z posiedzenia Zarządu z dnia 8 maja 2010 r., sporządzony sprzecznie z Zarządzeniem nr 5 (...) z dnia 3 marca 1998 r. w sprawie prowadzenia dokumentacji w kołach,

b. z protokołu z kontroli działalności Zarządu (...) z dnia 18 października 2011 r. (k.275) wynika iż potwierdził się zgłaszany przez powoda błąd w trakcie sporządzania planów gospodarczo-handlowych pozyskania kaczek w obwodach łowieckich nr 7 i 14 bowiem Łowczy koła istotnie wypełniając odstrząły indywidualne dla kilku kolegów myśliwych wpisał do pozyskania również kaczki choć nie przewidywał tego plan gospodarczo-handlowy,

c. na skutek zainicjowanych przez powoda kontroli pozwane (...) zgodnie z zaleceniami pokontrolnymi (k. 277) zostało także zobowiązane do podjęcia kompleksowej uchwały dotyczącej sposobu zagospodarowania tusz zwierzyny grubej pobieranej na użytek własny, o czym również informował powód z uwagi na liczne wątpliwości co do zagospodarowania tusz i było związane z zaniechaniem stosowania przez pozwane koło łowieckie wagi przy dokonywaniu pomiaru tusz i praktykowaniem dokonywania pomiaru na podstawie li tylko oceny wzrokowej,

d. po kontrolach zainicjowanych przez powoda kategorycznie nakazano przestrzegać zasady, iż w każdym obwodzie łowieckim powinna znajdować się jedna książka ewidencyjna pobytu myśliwych, co wynika z regulaminu polowań, a wpisy w niej winny być czytelne dla wszystkich myśliwych przebywających i wykonujących polowanie w łowisku, na co również wskazywał powód i co było także związane z incydentem, w którym uczestniczył A. G. i J. G.,

e. w zakresie upraw rolniczych działania powoda również były uzasadnione, bowiem jak wynika z pisma Ministra Środowiska z dnia 30.03.2011 r. (w aktach sprawy), kierowanego do Przewodniczącego Zarządu Głównego (...) zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska w sprawie sposobu postępowania przy szacowaniu szkód oraz wypłaty odszkodowań za szkody w uprawach i płodach rolnych zgłoszenie szkody powinno mieć formę pisemną zgłoszoną w terminie 3 dni od dnia jej stwierdzenia, a w przypadku szkód wyrządzonych w sadach w terminie 14 dni, cytowane rozporządzenie nie wprowadza obowiązku składania dodatkowych dokumentów w momencie zgłaszania szkody takich jak wypis z rejestru gruntów czy dodatkowych map, jak praktykowało pozwane (...), na co również zwracał uwagę powód i prosił władze pozwanego koła o zweryfikowanie stosownych w tym zakresie procedur, które nie miały potwierdzenia w przepisach prawa i pogłębiało konflikt na linii pozwane koło łowieckie – rolnicy i skutkowało zerwaniem umów dzierżawy obwodów łowieckich przez samorzady gminne z uwagi na zdecydowane sprzeciw rolników,

f. w zakresie spraw rolniczych krytyka powoda była również uzasadniona z tego względu, że na skutek zawiadomień o nieprawidłowościach (...), po przeprowadzeniu kontroli pozwanego koła, zobowiązał je, aby w roku gospodarczym 2013 uprościć procedury szacowania szkód w ten sposób, by następowały bez druków i zlecono w tym zakresie podjęcie stosownych czynności naprawczych

(w aktach sprawy), a zatem nie sposób uznać za Sądem pierwszej instancji, że postępowania kontrolne nie doprowadziły do stwierdzenia żadnych nieprawidłowości, tym bardziej że Sąd nie wskazał dowodów na podstawie których oparł swoje nieokreślone ustalenie w tym zakresie, co prowadzi do wniosku, że nie dokonał wnikliwej analizy materiału dowodowego zebranego w sprawie;

3. art. 233 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez błędne ustalenie, sprzeczne z materiałem dowodowym zebrany w sprawie, iż u podstaw wykluczenia powoda legły przesłanki określone w pkt. 1 ust. 1 § 44 Statutu, podczas gdy analiza uchwały o wykluczeniu prowadzi do wniosku, że wskazaną przyczyną wykluczenia było naruszenie zasad współżycia koleżeńskiego i powodowi nie przedstawiono zarzutu naruszenia postanowień Statutu ani utraty zaufania,

4. art. 386 § 6 k.p.c. poprzez nieuwzględnienie przez Sąd pierwszej instancji oceny prawnej i wskazań co do dalszego postępowania wyrażonych w uzasadnieniu wyroku Sądu II instancji oceny prawnej i wskazań co do dalszego postępowania wyrażonych w uzasadnieniu wyroku Sądu drugiej instancji, pomimo iż wskazania zawarte w uzasadnieniu były wiążące dla Sądu.

Wskazując na powyższe, wnosił o:

1) zmianę zaskarżonego wyroku w całości poprzez ustalenie istnienia stosunku członkostwa powoda B. S. w pozwanym (...)w B. i (...) i orzeczenie, iż powód B. S. jest członkiem (...)w B. i tym samym członkiem stowarzyszonego w (...),

2) zasądzenie od pozwanych na rzecz powoda kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego w postępowaniu przed sądem pierwszej na każdym z etapów postępowania i drugiej instancji na wszystkich etapach postępowania w podwójnej wysokości stawki minimalnej.

SĄD APELACYJNY ZWAŻYŁ, CO NASTĘPUJE:

Apelacja powoda zasługiwała na uwzględnienie.

Bezspornym w sprawie było, że powód B. S. został członkiem (...) w dniu 21 października 1986 roku. W dniu 22 kwietnia 2012 roku Walne Zgromadzenie jego członków podjęło Uchwałę nr (...)wykluczającą powoda z (...). W uzasadnieniu ww. Uchwały B. S. zarzucono, iż permanentnie nie przestrzega Statutu (...) poprzez rażące naruszanie zasad współżycia koleżeńskiego, co przejawia się przez: bezpodstawne oczernianie i pomawianie przez nieprawdziwe donosy do Zarządu (...), czego nie potwierdził Okręgowy Rzecznik Dyscyplinarny przez odmowę wszczęcia postępowania; bezpodstawne ciągle oskarżanie i próbę dyskredytacji Zarządu przez pisanie kłamliwych, niemających krzty prawdy donosów do Zarządu, Okręgowego rzecznika Dyscyplinarnego i Zarządu Głównego , czego nie potwierdziły przeprowadzona kontrola K. przez Główną Komisję Rewizyjną i postępowanie wyjaśniające prowadzone przez Okręgowego Rzecznika Dyscyplinarnego; brak elementarnych zasad koleżeństwa przez pisanie i rozesłanie do części kolegów pisma z dnia 24 października 2011 roku, w którym bezczelnie, bez jakichkolwiek podstaw w celu osiągnięcia sobie znanego celu oskarża kolegów Zarządu Koła oraz działanie na szkodę K. i Kolegów przez pisanie i rozpowszechnianie informacji o męczeniu rolników niezgodnymi z prawem procedurami, źle wypłacanych i zbyt małych odszkodowaniach.

Od powyższej Uchwały powód złożył odwołanie do Zarządu Okręgowego (...) w B., który Uchwałą z dnia 29 maja 2012 roku odwołania B. S. nie uwzględnił, wskazując na brak uchybień w przeprowadzonej przez Walne Zgromadzenie procedurze.

Powyższe w istocie dowodzi, że powód wyczerpał etap postępowania wewnątrzorganizacyjnego, co otworzyło mu stosownie do treści § 48 Statutu (...) możliwość dochodzenia ochrony swych praw związanych z utratą członkostwa na drodze sądowej przed sądem powszechnym.

W tym miejscu przed przystąpieniem do bardziej szczegółowego ustosunkowania się do zarzutów apelacyjnych – godzi się przypomnieć prezentowane już w uzasadnieniu wyroku z dnia 18 grudnia 2014 roku stanowisko, iż sąd powszechny rozpoznając roszczenie wykluczonego członka - uprawniony jest do zbadania zarówno czy postawione członkowi zarzuty stanowią statutową podstawę wykluczenia, jak i do zbadania dolegliwości wymierzonego środka dyscyplinarnego i jego adekwatności w zaistniałej sytuacji, mając na uwadze, iż możliwość wykluczenia członka z zrzeszenia musi być traktowana restrykcyjnie i jako środek o charakterze wyjątkowym.

W tym kontekście ponownie należało przywołać popierany przez Sąd Apelacyjny w niniejszym składzie – pogląd Sądu Najwyższego, wyrażony w uzasadnieniu wyroku z dnia 24 stycznia 2013 roku w sprawie II CSK 170/12 (vide: LEX nr 1276276), w którym Sąd Najwyższy poddał analizie orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego w tym aspekcie tj. wyroki TK z dnia 11 września 2001 roku w sprawie SK 17/00, z dnia 29 czerwca 2010 roku w sprawie P 28/29 z dnia 6 listopada 2012 roku w sprawie K 21/11 oraz z dnia 1 grudnia 2009 roku w sprawie 4/08, a z których wynikało, że odnosząc się do standardów dotyczących postępowania dyscyplinarnego – gwarancja prawa do sądu zostaje zachowana jedynie wówczas, gdy osoba ukarana ma możliwość zakwestionowania w postępowaniu sądowym faktu popełnienia przewinienia oraz zasadności wymierzonej w nim sankcji. W ww. orzeczeniach zaznaczono także, że pomimo, iż art. 17 ust. 1 Konstytucji istotnie gwarantuje stowarzyszeniom funkcjonowanie na zasadach samorządności, to jednak samorządność stowarzyszeń nie powinna ograniczać kognicji sądów przy rozpoznawaniu sporów poddanych ich właściwości. Mając powyższe na względzie Sąd Najwyższy w ww. orzeczeniu wyraźnie stwierdził, że wykładnia art. 33 ust. 6 Prawa Łowieckiego uwzględniająca powyższe stanowiska nakazuje przyjąć, że kognicja sądu powszechnego obejmuje także ocenę, czy zastosowana wobec członka koła łowieckiego kara w postaci wykluczenia go z członkostwa w kole była odpowiednia do stwierdzonych uchybień.

Przechodząc do zarzutów apelacyjnych, należało zdaniem sądu Apelacyjnego zgodzić się ze skarżącym, iż Sąd Okręgowy dopuścił się naruszenia prawa materialnego tj. art. 33 ust. 6 ustawy Prawo Łowieckie oraz art. 189 k.p.c. poprzez uznanie, że powód nie posiada interesu prawnego, którego wykazanie umożliwia poszukiwanie mu ochrony członkostwa w kole łowieckim w drodze powództwa o ustalenie albowiem może uzyskać ochronę prawną w inny sposób, gdyż przysługuje mu roszczenie dalej idące – o uchylenie uchwały, w ramach którego sąd jest w stanie zweryfikować zasadność i prawidłowość podjętej uchwały. Stanowisko Sądu Okręgowego w tym zakresie należało uznać za błędne.

Przypomnieć bowiem należy, że Sąd Okręgowy w niniejszej sprawie związany był wytycznymi zawartymi w pisemnym uzasadnieniu wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 18 grudnia 2014 roku, w którym stwierdzono, że analizując treść przepisów Kodeksu Cywilnego, ustawy Prawo Łowieckie oraz Prawo o Stowarzyszeniach – nie sposób znaleźć materialnoprawnej podstawy dla roszczenia o uchylenie uchwał po stronie członka stowarzyszenia dla ochrony jego jednostkowego interesu. Roszczenie o uchylenie uchwały osoby prawnej przysługuje bowiem tylko wtedy, gdy przepis prawa materialnego wyraźnie tak stanowi.

Statut określający zasady funkcjonowania (...) oraz (...) należy traktować jako czynność prawną – umowę, a stosunek członkostwa jako stosunek cywilnoprawny, do którego zastosowanie mają przepisy kodeksu cywilnego. W konsekwencji zaś, gdy powód twierdzi, że został pozbawiony członkostwa w sposób niezgodny z postanowieniami Statutu, gdyż nie nastąpiły określone w nim przyczyny wykluczenia z członkostwa – może na zasadzie art. 189 k.p.c. żądać ustalenia istnienia jego stosunku członkostwa w pozwanym kole łowieckim. Jego interes prawny w tym wypadku przejawia się, jak słusznie podniesiono w apelacji – jako niepewność w zakresie istnienia tegoż właśnie stosunku członkostwa. Powód nie został pozbawiony członkostwa w (...), ale jak słusznie podnosi w wywiedzionej apelacji w związku z utratą statusu członka koła łowieckiego automatycznie stał się członkiem niestowarzyszonym w(...), a zatem i jego roszczenie choć bazuje na kwestionowaniu uchwał organów pozwanego koła łowieckiego to również wskazuje na naruszenie interesu prawnego również zakresie jego statusu (posiadanych uprawnień) w (...).

W orzecznictwie prezentowane są poglądy – co przecież nie uszło uwadze i Sądu Okręgowego - , że jeżeli powództwo o ustalenie istnienia prawa jest jedynym możliwym środkiem ochrony to powód ma interes prawny w żądaniu ustalenia. Powództwo przewidziane w art. 189 k.p.c. ma bowiem znaczenie uniwersalne i odnosi się w zasadzie do wszystkich

stosunków o charakterze cywilnoprawnym (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 kwietnia 2014 roku w sprawie V CSK 300/13 LEX nr 1460560; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2012 roku w sprawie III CSK 181/11 OSNC 2012/7-8/101).

Czyniąc ustalenia faktyczne, Sąd I instancji naruszył także dyspozycję art. 233 § 1 k.p.c. poprzez poczynienie ich w sposób pobieżny oraz wyciągając z analizy zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego niewłaściwe wnioski. Uważna lektura uzasadnienia Uchwały Walnego Zgromadzenia Członków (...)w B., w ocenie Sądu Apelacyjnego wskazuje bowiem, że zarzuty postawione powodowi zostały sformułowane bardzo ogólnie, bez wskazania za wyjątkiem wymienienia pisma procesowego z dnia 24 października 2011 roku, konkretnych przewinień czy naruszeń zasad współzycia koleżeńskiego, które mogłyby być poddane ocenie Sądu i umożliwiły podjęcie przez powoda merytorycznej obrony przed tymi zarzutami.

Pamiętać zaś trzeba, że zgodnie z § 40 Statutu powód jako członek K. ma prawo oceniać działalność koła, współdecydować o jego sprawach oraz zgłaszać odpowiednie wnioski do organów koła.

Należy podkreślić, że nie zostało w sprawie dowiedzione, aby powód wysyłał jakiegokolwiek donosy. Jeżeli kierował pisma zawierające krytyczne uwagi – to były one kierowane do określonych w nich wyraźnie organów (dotyczy to również jedyne go szczegółowo opisanego w uzasadnieniu zaskarżonej uchwały pisma z dnia 24 października 2011 roku), w ich ramach były też działania, których zamierzeniem było podjęcie czynności sprawdzających funkcjonowanie koła łowieckiego. Retoryka pisma powoda nie odbiega zasadniczo od tej, która znalazła odzwierciedlenie w uzasadnieniu zaskarżonej uchwały.

Stosownie do treści § 44 ust. 1 i 2 Statutu (...) członek koła może być wykluczony jedynie wówczas, gdy rażąco narusza zasady współzycia koleżeńskiego. Tymczasem zgromadzony w niniejszej sprawie materiał dowodowy nie pozwala na przypisanie powodowi w świetle przedstawionych w zaskarżonej uchwale zachowań powoda na przypisanie mu takiego zarzutu. Potwierdza bowiem wskazywane przez powoda nieprawidłowości, w tym, w zakresie prowadzenia ewidencji polowań, prowadzenia odrębnych ksiąg ewidencji myśliwych „dewizowych” (dowód - pismo Z-cy Rzecznika Dyscyplinarnego k. 238 akt), prowadzenia innej dokumentacji w kołach łowieckich np. gospodarki łowieckiej odnośnie odstrzału kaczek (dowód – protokół k. 90-93 akt, zeznania świadka M. S. k. 217-218, W. K. k. 218, B. K. k. 220 akt), ujawnił i uwypuklił problemy związane ze stosowanych procedur odszkodowawczych na rzecz rolników. Ewidentnie niepotwierdzonym zarzutem okazał się jedynie zarzut barku zgody Walnego Zgromadzenia Członków K. na zakup działki pod budowę domku. Jednakże sam fakt, że nie potwierdziły się w tym zakresie wątpliwości powoda nie oznacza jeszcze, że przez samo inicjowanie postępowań sprawdzających, naruszył on rażąco zasady współzycia koleżeńskiego.

Akcentowana przez Sąd pierwszej instancji „utrata zaufania pozostałych członków koła do powoda” – nie została w ogóle wskazana jako przyczyna wykluczenia powoda.

Dlatego też biorąc powyższe pod uwagę należało uznać, że z uwagi na postawione powodowi zarzuty – w okolicznościach sprawy – kara w postaci wykluczenia powoda z koła łowieckiego, była nieadekwatna do jego zachowań co w konsekwencji uzasadniało zmianę zaskarżonego orzeczenia na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. i uwzględnienie powództwa.

O kosztach postępowania na rzecz powoda za pierwszą instancję orzeczono w myśl art. 99 w zw. z art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., 108 § 1 k.p.c. i art. 109 k.p.c. oraz § 2 i 6 pkt. 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.). Na koszty te złożyły się w punkcie 2. opłata od pozwu – 600 złotych, opłata za czynności adwokackie 180 złotych obliczona stosownie do treści § 6 pkt. 4 ww. rozporządzenia oraz opłata od pełnomocnictwa w kwocie 17 złotych obliczona stosownie do treści części IV załącznika do ustawy z dnia 16 listopada 2006 roku o opłacie skarbowej - Dz. U. 2006 roku, nr 225, poz. 1635). Na podstawie art. 113 ust. 1, art. 83 ust. 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych nakazano pobranie od

pozwanym na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Białymstoku – kwotę 343 złotych (k.201,222 i 223 akt) tytułem nieuiszczonych wydatków poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa.

O kosztach postępowania odwoławczego na rzecz powoda orzeczono w myśl art. 99 w zw. z art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz 109 § 2 k.p.c., a także § 13 ust.1 pkt.2 oraz 2 i 6 pkt. 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.).

Zdaniem Sądu Apelacyjnego tak ustalona tj. w wysokości jednej stawki minimalnej - wysokość kosztów zastępstwa procesowego należna powodowi jest adekwatna do nakładu pracy pełnomocnika i podjętych przez niego czynności przyczyniających się do wyjaśnienia i rozstrzygnięcia sprawy. Zgodnie z art. 109 § 2 k.p.c. zd. drugie przy ustalaniu wysokości kosztów poniesionych przez stronę reprezentowaną przez pełnomocnika będącego adwokatem, sąd bierze pod uwagę niezbędny nakład pracy pełnomocnika oraz czynności podjęte przez niego w sprawie, a także charakter sprawy i wkład pełnomocnika w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia. W orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się, iż za przyznaniem pełnomocnikowi strony zwrotu kosztów procesu w wysokości wyższej niż stawka minimalna, przemawiać powinien nakład pracy, oceniany w okolicznościach danego przypadku, większy niż przeciętny, a sama sprawa powinna odznaczać się szczególnym stopniem skomplikowania tak pod względem prawnym jak i faktycznym (vide: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2011 roku, sygn. akt II CZ 126/11, publ. LEX nr 1147753). W ocenie Sądu Apelacyjnego brak było jednak podstaw do przyjęcia, że nakład pracy pełnomocnika powoda w niniejszej sprawie w kontekście wszystkich wyżej wymienionych kryteriów był ponadprzeciętny (np. po uchyleniu sprawy do ponownego rozpoznania odbyła się tylko jedna rozprawa).

(...)